

ความจริงที่หายไป

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะไง ธรรมะเป็นความจริง เราหาสัจจะความจริงกัน ความจริงในโลกนี้มีหลายหลาก มีหลายหลากนะ แต่ความจริงของธรรมะมีหนึ่งเดียว คำว่า “มีหนึ่งเดียว” สัจธรรมมีหนึ่งเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ย้อนไปตั้งแต่พระสมณโคดม แล้วย้อนไปพระกัสสปะ พระพุทธเจ้าต่างๆ ๕ องค์ ในภัทรกัปนี้มี ๕ องค์

ความจริงมีหนึ่งเดียว แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ก็จะตรัสรู้เหมือนกัน เวลาพระศรีอริยเมตไตรยข้างหน้าก็จะมาตรัสรู้หรืออย่างนี้เหมือนกัน ฉะนั้น สิ่งที่เป็นความจริง ความจริงในโลกนี้มีหนึ่งเดียว แต่เวลาความจริงของสมมุติ สมมุติบัญญัติ ทางวิทยาศาสตร์เขามีความจริงของเขา ถ้าความจริงของเขา เราอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วถึงวางธรรมและวินัย วางธรรมและวินัยให้เห็นว่า นี่ความจริงของโลกจริงตามสมมุติ ความจริงของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรมมา บัญญัติขึ้นมา นี่สมมุติบัญญัติ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมตามความเป็นจริงนั้นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงแสดงธรรมจกๆ สัจธรรม แสดงความเป็นจริงขึ้นมา ดูเทวดา อินทร์ พรหมส่งข่าวต่างๆ ขึ้นไป เพราะเทวดา อินทร์ พรหม เขาก็รู้ของเขา ด้วยฤทธิ์ด้วยเดชของเขา เขาเห็นของเขาในวิญญูะ แต่เขาไม่รู้สัจธรรมไง เขาไม่รู้ถึงอริยสัจจะความจริงเป็นอย่างไร ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจกๆ มรรคนี้ได้เคลื่อนแล้ว ถ้าสิ่งนี้จะกลับคืนไปไม่ได้เลย เพราะมีความจริงอันนั้น ถ้ามีความจริงอันนั้นถึงทำให้องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้ารู้จริงขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองโดยชอบ คุณ ที่เราแสวงหากัน เราแสวงหาอย่างนี้เหมือนกัน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เองโดยชอบ

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใจของเรามันเป็นความจริงขึ้นมา เราจะชำระกิเลสโดยชอบ ถ้าชำระกิเลสโดยชอบ มันเป็นความลึกกลับมหัศจรรย์ มหัศจรรย์เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว มันลึกกลับ มันละเอียดอ่อนลึกซึ้งนัก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “ไม่มีกำมือในเรา ไม่มีกำมือในเรา เราพูดตามความจริงทั้งนั้น” แต่ความจริงเวลาแสดงธรรมมาในทางโลก โลกยังเข้าใจไม่ได้ โลกเข้าใจไม่ได้ เวลาจะไปทรมาน ไปรื้อสัตว์ขนสัตว์ จะไปทรมานใครต้องมีสังขาร มีความจริงจิตใจของเขาต้องเปิดกว้าง ต้องมีอำนาจวาสนาพอสมควรถึงจะรู้ตามความจริงอันนี้ได้ ถ้ารู้ตามความจริงอันนี้ได้

แต่เรามีอำนาจวาสนา เรามีสังขาร เรามีศรัทธาความเชื่อ เราถึงพยายามทำของเราให้เป็นความจริงขึ้นมาในใจของเรา เราถึงได้มาบำเพ็ญเพียรกันไง บำเพ็ญตบะธรรม ให้แผดเผากิเลส ให้แผดเผากิเลส ถ้ามันแผดเผากิเลสตามความเป็นจริงขึ้นมาได้

เรามีภาคปฏิบัติ ปรีชาดี ปฏิบัติ ปฏิเวธ...ปรีชาดี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ แม้แต่เป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาเราศึกษาขึ้นมาแล้วเป็นภาคปรีชาดี ภาคปรีชาดีนะ จริงตามสมมุติ เวลาโลกเรามีความจริงอยู่ เวลาคนเกิดมา คนเกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ในความเป็นจริงการเกิดเป็นมนุษย์นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเป็นอริยทรัพย์ ความเกิดเป็นมนุษย์ เพราะมีคุณค่ามากๆ

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ขึ้นมา เพราะสร้างอำนาจวาสนาบารมีมา โลกถึงรุ่มเย็นเป็นสุขไง เวลาเกิดมา คุณติ พระเจ้าสุทโธทนะพยายามจะดูแลไว้รักษาไว้เพื่อจะไปเป็นจักรพรรดินั้นนะ โลกเขามันต้องมีความรุ่มเย็นเป็นสุขพอสมควรถึงได้มีโอกาสได้ออกประพฤติปฏิบัติ

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ คู่สังคมาชาวพุทธๆ เรา ชาวพุทธให้อภัยต่อกัน เวนระงับด้วยการไม่จองเวร ไม่มีการผูกเวรผูกกรรมต่อกัน ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ในใจของเราละ ในใจของเรา มันก็ผูกกรรมผูกเวรไปทั้งนั้นนะ ผูกเวรผูกกรรมไปด้วยความเจ็บแค้น ด้วยความรู้สึกยึดมั่นถือมั่นในใจ มันผูกเวรผูกกรรมกับใคร ผูกเวรผูกกรรมกับจิตของเราเองไง

ถ้าจิตมันเสวยอารมณ์ เสวยอารมณ์อย่างนั้น เสวยความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งต่างๆ มันผูกเวรผูกกรรมกันไป มันมีรสชาติต่างๆ ของมันไป ถ้าระงับมันด้วยการไม่จองเวร ทำอย่างไร ถึงไม่จองเวร ไม่จองเวรต้องมีสติปัญญาสิ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา มันเห็นโทษของมัน เห็นโทษของมัน

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ให้เราศึกษาๆ เรา ศึกษาขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาแล้ว เวนระงับด้วยการไม่จองเวร แต่เรายังผูกเวรผูกกรรมกับใจของเราเอง มันจะระงับไปได้อย่างไรละ เห็นไหม นี่ภาคปริยัติไง ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้ามีภาคปฏิบัติมัน ถึงเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามีปฏิบัติ ถ้ามีภาคปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมามันจะรู้จริงของมัน

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นปฏิเวธธรรม สิ่งต่างๆ มันพ้นไปจากใจ พ้นจากกิเลสไป พ้นกิเลสไป ถึงวางธรรมวินัยนี้ไว้ให้เราศึกษา ถ้าเรา ศึกษาขึ้นมามันเป็นภาคปริยัติ ศึกษาภาคปริยัติตามความเป็นจริง จริงตามสมมุติ มันมีจริงของมันอยู่แล้ว สิ่งที่มีจริง เกิดเป็นมนุษย์มันมีคุณค่าของมันๆ จะชนชาติใด กลุ่มชนใด เวลาเขาอยู่ในภูมิภาคใด เขาก็ต้องหาเลี้ยงชีพของเขา ภาคการกระทำ ภาคเกษตรกรรมของเรามันมีโดยธรรมชาติของมัน เพราะเราต้องมีอาหารไง เราจะปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกต่างๆ เขาจะหาอยู่หากินของเขา ถ้าหาอยู่หากินของเขา เขาทำของเขา นี่ภาคเกษตรกรรม แล้วภาคการผลิตละ

ถ้าภาคอุตสาหกรรมขึ้นมา ถ้าภาคเกษตรกรรม มีอุตสาหกรรม มีการผลิตขึ้นมา ปริยัติ ปฏิบัติ ถ้ามีอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมทำให้ภาคเกษตรกรรมนั้นมีคุณค่าขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามีคุณค่าขึ้นมา มันภาคบริการละ ถ้ามันเสร็จแล้วเราจะบริการอย่างไรให้มันสิ้นไป ถ้าเขามีของเขา ภูมิภาคใดมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา เขาจะเข้มแข็งของเขา ถ้าเข้มแข็งของเขา ชาติ

เขาจะมั่นคงของเขา ถ้าประเทศใดเขาพัฒนาของเขาขึ้นมา ชนกลุ่มใดก็แล้วแต่รวมตัวขึ้นมาแล้ว มันก็เป็นชาติเป็นประเทศขึ้นมาทั้งนั้นนะ แต่ถ้าภาคอุตสาหกรรมของเขาไม่มั่นคงของเขา ชาติของเขาเล็กๆ ดอนๆ เวลาทำอะไร ภาคบริการของเขามันก็มีได้ มันมีของมันนะ นี่พูดถึงทางโลก โลกเขาต้องเป็นแบบนั้น

แล้วถ้าไปทางธรรมของเราละ ถ้าทางธรรมของเรา คุณติ การเกิดเป็นมนุษย์ การเกษตรกรรม มันมีของมันโดยธรรมชาติของมัน นี่ผลของวิญญูะ ผลของวิญญูะนะ ถ้าภาคการผลิตมันไม่มี คุณติในประเทศชาติใดที่ว่า การเกษตรกรรมของเขาเลี้ยงประชากรของเขาไม่ได้ เขาก็ส่งเข้าทั้งนั้นนะ เขาส่งของเขาไป ส่งไปเพื่อดำรงชีพของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์มันมีเวรมีกรรมของมัน ถ้ามีเวรมีกรรมของมัน เกิดมา ศักยภาพของมนุษย์ เราจะหาความจริงของเรา เกิดมามันก็ปากกัดตีนถีบ มันก็ต้องหาอยู่หากินของมันไปจนได้แหละ ถ้าหาอยู่หากิน นี่ผลของวิญญูะไง

เกิดเป็นมนุษย์แล้วมีคุณค่ามาก มีคุณค่ามาก ทำไมมันทุกข์มันยากขนาดนี้ มันทุกข์มันยากเพราะอะไร เพราะว่าด้วยเวรด้วยกรรม ด้วยความขาดตกบกพร่องของเรา ด้วยความยึดมั่นถือมั่นของเรา ด้วยจิตใจของมัน มันไปยึดของมัน มันก็มีความทุกข์ของมัน คนเราเกิดมา คุณติ เขาอยู่ในชุมชน สิ่งใดก็แล้วแต่ แต่ถ้าเขามีจิตใจอย่างนั้น เขารักธรรมชาติของเขา เขาอยู่ด้วยความเป็นสุขของเขา เขาไม่ดิ้นรนไปกับเขา จิตใจเขาก็ไม่เดือดร้อนเกินไป นี่มันยึดมั่นถือมั่น มันก็ทุกข์ของมันไป นี่พูดถึงผลของวิญญูะที่ไม่มีคุณธรรมในหัวใจ จะไม่เข้าใจ จะไม่รู้ถึงสัจธรรมความจริงที่ใจที่มีหนึ่งเดียวที่เราค้นหาความจริงกันอยู่นี้

ความจริง ความจริงที่เราแสวงหากันอยู่ แสวงหาความจริง ความจริงจากสัจธรรม ไม่ใช่ความจริงทางวิทยาศาสตร์ ความจริงที่ว่า เป็นความจริงทางโลก วิทยาศาสตร์มันก็วิทยาศาสตร์ไง วิทยาศาสตร์คือทฤษฎีก็วิทยาศาสตร์ มันเป็นเรื่องทฤษฎี มันเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ที่เราจะพิสูจน์ได้ เราจะพิสูจน์ตรวจสอบได้ว่ามันเป็นความจริงอย่างนั้น

แต่ความจริงในธรรมของเรา ความจริงที่มันหายไป ความจริงที่มันขาดตกบกพร่องไป ความจริงที่มันหายไป คุณติ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นความจริง นี่เป็นความจริง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการมาในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์มหาศาลเลย พระอรหันต์มหาศาล แต่ก็มีคนปลอมบวชเข้ามาๆ บวชเข้ามาเพราะอะไร เพราะเห็นแก่ลาภ เห็นแก่ความสุขสบาย บวชเข้ามาๆ แต่พอบวชเข้ามา มันศึกษาจริงหรือเปล่านั้น

ความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัย มีพระพุทธ พระธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มีพระพุทธกับพระธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม แสดงธรรมชั้นมัจจุฯ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก มีรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย ถ้าเป็นที่พึ่งอาศัยตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมมาจนถึงมีความจริง คนที่ปฏิบัติจริง เห็นไหม

ความจริงอย่างนี้มันถึงว่าความจริงที่มีอยู่จริง ความจริงที่มีอยู่จริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความจริงที่มีอยู่จริงในใจของอัครสาวกต่างๆ ออกเผยแผ่ธรรมๆ เพื่อความมั่นคงของศาสนา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลงทุนลงแรงมาขนาดนี้ละ ลงทุนลงแรงมา คุณติ เป็นพระโพธิสัตว์ เพราะสร้างอำนาจวาสนาบารมีมา พอถึงที่สุด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารื้อค้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม เพราะความรื้อค้นในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้ตามความเป็นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมตามความเป็นจริง

ด้วยความคิดที่เป็นมนุษย์ของอัครสาวกต่างๆ การเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะแสวงหามาไม่ได้ เว้นไว้แต่พระปัจเจกพุทธเจ้า

เวลาแสดงธรรมขึ้นมา จิตใจที่มีอำนาจวาสนาบารมีมันเปิดกว้าง หงายภาชนะที่คิดว่าอยู่ให้ หงายขึ้นมา หงายภาชนะที่คิดว่าอยู่ให้หงายขึ้นมาเพื่อฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมีสติมีปัญญาใคร่ตรงตามกันไป

เวลาแสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม นี่ปัญญามันเกิดขึ้น เห็นใหม่ ความจริงที่มันมีอยู่ ถ้าความจริงที่มีอยู่ เหมือนกับประเทศชาติที่เขามั่นคงของเขา เขาพัฒนาของเขาเป็นขั้นเป็นตอนของเขาตั้งแต่ภาคเกษตรกรรม พื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่ต้องหาปัจจัยเครื่องอาศัย แล้วพัฒนาขึ้นไปจนมีภาคอุตสาหกรรมของเขา แล้วถ้าอุตสาหกรรมเขามั่นคงของเขา ประชากรของเขา มีงานการทำมั่นคงของเขา เขาต้องมีภาคบริการให้ความมั่นคง ให้ประชากรของเขามีความสะดวกมีความสุขสบาย

เวลาผลตอบแทน ภาคเกษตรกรรม ผลตอบแทนไม่มาก ภาคอุตสาหกรรม ผลตอบแทนมันก็ดีขึ้น ภาคบริการ ผลตอบแทนยังมีมากขึ้น แต่มันมีมากขึ้นเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ แสดงธรรมจักๆ มา แสดงธรรมวินัยมา คุณติ อัครสาวกต่างๆ มีความเป็นจริงในใจ นี่ความจริงที่ไม่หายไป ความจริงที่มีอยู่ไฉน

เวลาสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ความจริงที่มีอยู่ในใจของสาวกสาวกก็ยังสืบต่อเนื่องกันมาๆ แต่มันก็เป็น เห็นใหม่ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา ผลของวิญญูๆ การเวียนไป สองพันกว่าปีมา คุณติ มันก็จางหายไป มันก็มีแต่ประเพณีวัฒนธรรมเท่านั้น ศึกษาตามประวัติ ศึกษาตามกับครูบาอาจารย์เรา เวลาออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันไม่มีใครปฏิบัติกันแล้ว มันเรียวยแหลมจนที่ว่ามันไว้ใจอะไรกันไม่ได้ เวลาปฏิบัติไปเขาก็ไม่เชื่อถือศรัทธาทิ้งนั่นนะ

แต่เพราะว่าครูบาอาจารย์ของเรา ท่านก็มีอำนาจวาสนาของท่าน ท่านพยายามทำความจริงในใจของท่านขึ้นมาให้ได้ ความจริงมันยังมีอยู่ เห็นใหม่ ถ้าความจริงมันยังมีอยู่ มรรคผลนิพพานมันมี มรรคผลนิพพาน ความทุกข์มันมี เวลาความทุกข์มันมี สิ่งที่จะแก้ไขทุกข์ได้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อค้นขึ้นมา รื้อค้นขึ้นมา วางธรรมวินัย สัจจะความจริงที่มันมีอยู่นี้เพื่อประโยชน์กับวิญญู เพื่อประโยชน์กับ ๓ โลกธาตุ ตั้งแต่เทวดา อินทร์ พรหมลงมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการสั่งสอนขึ้นมาให้พ้นไปจากทุกข์ๆ

คูลี เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วยเขาต้องการมีหมอรักษา เขาต้องการมีคนดูแลเขา จิตใจของเรา มันเวียนตายเวียนเกิด มันอยู่ในวัฏฏะมันทุกข์ยากมากนะ มันทุกข์ยากมาก จะมีอำนาจวาสนา ขนาดไหน ทุกดวงใจว่าเหว่ๆ เวลาเราทุกข์ เกิดมาทุกข์จนเจ็บใจ เราต้องปากกัดตีนถีบของเรา ก็อำนาจวาสนาของเรา นี่เราดูแลผลของวัฏฏะ อำนาจวาสนาการเกิดด้วยเวรด้วยกรรม

แต่ถ้าอำนาจวาสนาของใจละ จิตใจที่มีคุณค่าละ จิตใจที่มีคุณค่า จิตใจที่มันค้นคว้า จิตใจที่มันหาทางออกของมัน เห็นไหม เราเกิดมาเพื่ออาศัยชาตินี้เท่านั้น อาศัยความเกิดนี้มาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วเรายังประพฤติปฏิบัติของเราไป เราจะละมันไปให้ได้ เราจะทิ้งไว้ให้ได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ครูบาอาจารย์ตรัสรู้ธรรมไปแล้ว นี่กากเดน กากเดน ภารา หเว **ปญจกขนุชา** มันเป็นภาระรุงรัง มันเป็นที่ดำรงชีวิต จิตใจมันต้องมีเวียนตายเวียนเกิด เวลามันเกิด เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดในนรกอเวจี จิต ปฏิสนธิจิตมันเกิดได้สถานะนี้มา

นี่ก็เหมือนกัน ได้เกิดมาเป็นมนุษย์มีกายกับใจ แต่มีกายกับใจแล้วเราสนใจไหมละ

เราสนใจ สนใจอริยทรัพย์ สนใจทรัพย์ของหัวใจ ทรัพย์ของหัวใจ มันมีตามความเป็นจริงของมันนะ ความจริงที่มีอยู่ๆ มีในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีในใจของครูบาอาจารย์ของเรา เพราะท่านทำความจริงของท่านขึ้นมาจริง แต่ผลของสังคม นี่ความจริงที่มันหายไป ความจริงที่มันหายไปมันไม่มีคุณธรรมความเป็นจริงในใจของเขา ถ้าไม่มีคุณธรรมในใจของเขา

คูลี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการมันมีเหตุมีผล มันมีเหตุมีผล มันมีที่มาที่ไป ทุกข์มันเกิดที่ไหน ทุกข์มันทำลายอย่างไร แล้วเวลาสิ้นกิเลสไปมันสิ้นอย่างไร มรรคผลมันเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นในหัวใจ มันถึงมีความสุขใจ วิมุตติสุขๆ ความสุขที่เราปรารถนากัน เวลาทำความสงบของใจขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบแล้วมันก็มีความสุขของมัน แต่ความสุขอย่างนี้มันไม่คงที่ของมันเพราะความสุขมันมีเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญโดยธรรมชาติของมัน นี่ธรรมชาตินะ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดคงที่เลย เว้นไว้แต่อกุศลกรรมๆ ที่เราจะหาความจริงกันอยู่นี้ไง

ถ้ามันพูดถึงว่าความจริงที่มันหายไป สิ่งที่ขาดหายไป เวลาเขาเผยแพร่ธรรมมันก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูสิ ชนชาติใด บางชนชาตินะ เขาไม่มีภาคอุตสาหกรรมในประเทศเขาเลย เขามีแต่ภาคบริการของเขา เวลาเขามีปัญหาขึ้นมา เขาจะฟื้นฟูขึ้นมาได้ยากมาก เพราะมันไม่มีการเคลื่อนย้ายกันไป คือประชากรไม่มีงานทำ ถ้าประชากรไม่มีงานทำ ไม่มีงานทำ มันก็ไม่มีรายได้ ไม่มีรายได้มันก็เลี้ยงชีพไม่ได้ เลี้ยงชีพไม่ได้แล้วจะอยู่อย่างไรละ รัฐบาลก็ต้องรัฐสวัสดิการเข้าไป แล้วรัฐบาลจะเอาเงินมาจากไหนละ มันไม่มีอยู่จริงใจ มันไม่มีอยู่จริง แต่ก็พยายามจะดูแลกันไป

ชาติใดถ้าไม่มีภาคอุตสาหกรรม การเจริญเติบโตขึ้นมา ถ้ารัฐบาลหรือผู้ที่ดูแลเขาบริหารจัดการไม่ดี เวลามันเสียหายไปนี่ล้มลุกคลุกคลาน แต่ชาติใดมันมีภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการขึ้นมา เขาจะล้มลุกคลุกคลาน มันก็ถึงเวลาแล้วเขาก็พัฒนาของเขา เขาก็ดูแลกัน เพราะประชาชนของเขาถ้ามีสติปัญญาของเขา ช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน มีความแบ่งปันกัน ในเมื่อมีงานทำ มีรายได้ มีต่างๆ มันก็พัฒนาของมันขึ้นมา มันคงของมันขึ้นมา นี่ถ้าความจริงมันมีอยู่มันเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านเกิดขึ้นมา ความจริงมันไม่มีอยู่จริงเหมือนกัน ความจริงที่มันหายไป ความจริงมีในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความจริงที่องค์ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมามีความจริงขึ้นมา แต่เวลากาลเวลามันผ่านไป มันเป็นยุคเป็นคราว เป็นยุคเป็นคราว

เวลาหลวงปู่เสาร์เมื่อท่านออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ความจริงที่มันหายไป มีอยู่ มีอยู่พระไตรปิฎก มีความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระณรมิทั่วไปหมด แต่ความจริงที่มันหายไปคือความรู้จริง แล้วเราจะทำอย่างไร เราจะทำอย่างไรให้จิตเราสงบเข้ามาได้ เราจะทำอย่างไรที่เราจะชำระล้างกิเลสของเราได้ มันถึงเลไปหมดละ ถ้ามันถึงเลไปหมดนะ นี่ความจริงที่มันหายไป แล้วที่มันหายไป ใครจะมีอำนาจวาสนาบารมีที่จะทำความจริงอันนี้ให้ปรากฏละ

ความจริงที่มันหายไป ทำให้มันปรากฏขึ้นมา นี่ภาคปฏิบัติ

ปริยัติเรียนมาๆ เรียนมานี้เผยแผ่ธรรมๆ เผยแผ่ธรรมแบบภาคบริการ เผยแผ่ธรรมไปที่ว่า ไม่มีภาคอุตสาหกรรม พอจะทำสิ่งใดมา ตอบเขาไม่ได้ เวลาพูดถึงเอาความจริง ตอบเขาไม่ได้ แต่เวลาภาคปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติขึ้นมา ภาคปฏิบัติขึ้นมา คุณภาคเกษตรกรรม คุณ เขาเอามาทำเป็นอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมทางอาหารของเขา โลกนี้ต้องกินต้องอยู่ทั้งนั้นนะ ถ้าเรามีเกษตรกรรม เรามีภาคอุตสาหกรรมด้วยนะ ต่อเนื่องกันไป มันมันคง ชนชาติใดเวลาเขาเกิดภัยพิบัติขึ้นมา เรายังเจือจางเขาได้ เรามีความเป็นธรรม เราเป็นที่พึ่งอาศัย ครัวของโลกๆ ไร ที่ไหนขาดแคลน ที่ต่างๆ เราเจือจางเขาได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าครูบาอาจารย์ของเราประพฤติปฏิบัติ มันมีความจริงในหัวใจ มันมีอยู่จริง มันมีอยู่จริง มันใช้ประโยชน์ได้จริง ถ้ามันใช้ประโยชน์ได้จริงมันก็เป็นความจริงขึ้นมา แต่เป็นความจริงขึ้นมา ความจริงอย่างไฉนะ ความจริงที่มันหายไป เพราะคนเราทำแล้วมันไม่ได้ผล ถ้ามันทำไม่ได้ผลขึ้นมา ในเมื่อความจริงมันไม่มี จะเอาข้อเท็จจริงมาอย่างไร เริ่มต้นต้องทำอย่างไร

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามี ทางวิทยาศาสตร์ ทางทฤษฎีมี เวลาเขาพัฒนาของเขาขึ้นมาเป็นยาเพื่อรักษาโรค เวลาโรคนั้นคือยาขึ้นมา ยานั้นใช้ไม่ได้เลย ยารักษาโรคนั้นไม่ได้เพราะยาตัวนี้ควบคุมโรคนี้ไม่อยู่แล้ว นี่ไง ภาคอุตสาหกรรมๆ ที่มันเป็นจริงขึ้นมา มันต้องพัฒนาของมัน ถ้าพัฒนาของมัน มันตามทัน ถ้าคนที่มีความจริง

ถ้าความจริงที่มันหายไป มันก็มีของมัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามี ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๕,๐๐๐ ปี ยังมีการศึกษาอยู่ ยังมีการค้นคว้ากันอยู่ นี่ภาคปริยัติ แล้วภาคปฏิบัติละ นี่ความจริง ความจริงที่มันหายไปมันอยู่ที่ไหน

แล้วถ้าความจริงมันจะเกิดขึ้นมา เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์ เราถึงมีแนวทางปฏิบัติ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรไว้นะ จะทำอย่างไรก็แล้วแต่ เราต้องทำความเข้าใจของเราเข้ามาให้ได้ ถ้าทำความเข้าใจของเราเข้ามาให้ได้ จิตใจเรามันไม่ฟุ้งซ่านจนเกินไป คุณเวลาคนทุกข์คนยาก แล้วก็กระหืดกระหอบ จะเอาโน่นจะเอานี้ มันจะทำสิ่งใดได้ แต่ถ้าคนเรา นั่ง

อยู่ พยายามทำให้เรามั่นคงขึ้นมา ทำให้เราเข้มแข็งขึ้นมา เรานิ่งของเรา แล้วเราจะค้นคว้าในใจของเรา เห็นไหม มันมีโอกาสไง

คนกระหืดกระหอบขึ้นมา มันจะเลี้ยงตัวเองก็ยังไม่ได้ จะทรงตัวเองอยู่ก็ยังไม่ทรงตัวไม่ได้ แล้วยังต้องมิงงานเพิ่มมาอีก มิงงานเพิ่มเข้ามาอีก แล้วงานอะไร งานแค่เอาตัวรอดก็แสนทุกข์แสนยากอยู่แล้ว จะมีงานอะไรมาอีก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเรามีความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อในการประพฤติปฏิบัติ เราก็จะประพฤติปฏิบัติตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วความจริงของเรามันไม่มี ความจริงที่มันหายไป แต่ความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามี ความจริงหนึ่งเดียวในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก รัตนตรัยของเรามี ศึกษาในภาคปริยัติ ศึกษาแล้วความรู้ท่วมหัว มี แต่ความจริงในหัวใจของเรามันไม่มี นี่ความจริงที่มันหายไป

ถ้าความจริงที่มันหายไป เวลาทำอะไรมันเลยล้มลุกคลุกคลานไป แล้วให้บอกว่าเป็นปฏิบัติอย่างไร ทำอย่างไร ให้เราปฏิบัติตาม เราต่างคนต่างก็ไม่แน่ใจ เวลาปฏิบัติไป พอพูดถึงมรรคถึงผลมรรคผลมันจะเอาที่ไหน ปฏิบัติไปก็สร้างสมบารมีไปเท่านั้น แล้วสร้างสมบารมีไปแล้วเวลาทำขึ้นมา ต้องพุทธพจน์ๆ ต้องยึดตามนั้น แล้วก็ตีความกันไป นี่ด้วยความจริงที่มันหายไปมันก็ไม่เข้าใจสิ่งใดเลย ภาคอุตสาหกรรมก็ไม่มี เวลาถึงภัยพิบัติขึ้นมาก็เรียกร้องความช่วยเหลือจากคนอื่น เรียกร้องความช่วยเหลือจากประเทศที่เขามีของเขา เรียกร้อง เรียกร้องว่าให้เขาช่วยเหลือกัน เราก็แสดงมนุษยธรรมกันว่าเรามีคุณธรรม เราก็ช่วยเหลือเจือจานเขา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเทศนาว่าการขึ้นมา เวลาทำอะไรขึ้นมาที่พุทธพจน์ นี่ไง ก็พระพุทธเจ้าสอนไว้แบบนี้ไง พอพูดสิ่งใดก็ย้อนกลับเข้าไปที่ตำรา พอพูดสิ่งใดก็ย้อนเข้าไปในคัมภีร์ แล้วความจริงที่มันเป็นความจริงละ นี่ไง ความจริงที่มันหายไป เพราะตัวเองปฏิบัติขึ้นมาไม่ได้ ตัวเองไม่มีคุณธรรมในหัวใจ ถ้าตัวเองมีคุณธรรมในหัวใจ ความจริงมันมี เราทำอะไรก็ได้ เรามีวัตถุสิบ เราจะทำอาหารอะไรก็ได้ เราเป็นพ่อครัวใหญ่ เราทำอะไรก็ได้ แล้วเวลาเราไปเจอชุมชนใด มันก็อยู่ที่

วัตถุดิบของเขา ในประเทศอันสมควร ประเทศเขาปลูกพืชสิ่งใด เขาทำสิ่งใด เราตัดแปลงมาเป็นอาหารได้หมดละ เราตัดแปลงมาเป็นเครื่องอยู่อาศัยได้ทั้งนั้นนะ เพราะอะไร เพราะเราทำได้จริง ถ้าทำได้จริง นี่ไง เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติ ความจริงที่มันมีอยู่ในใจของครูบาอาจารย์ของท่านถึงวางแนวทางให้เราทำความเข้าใจเข้ามา มันจะลึ้มลูกคลุกกลานแค่ไหน ให้มีศรัทธามีความเชื่อ ถ้าใช้ปัญญา ปัญญาที่ปัญญาทางโลก

คูลี เขาว่า “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา” คนเราจะทำบุญทำกุศลยังต้องมีปัญญาเลย มีปัญญา เห็นไหม เราไม่ทำตามทีกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ถ้าไม่ศรัทธาก็ไม่ทำสิ่งใดเลย พอศรัทธาก็ทุ่มเทจนหมดเนื้อหมดตัวไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ได้สอนอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน เราทำมาหากินมา เรามีเงินบาทหนึ่ง เราจะเก็บไว้ เราจะลงทุนทำการค้าหนึ่งสลึง เราจะเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่หนึ่งสลึง อีกสลึงหนึ่ง เราจะใช้จ่ายของเราที่เหลือแล้วเราถึงจะฝังไว้กับดิน เราจะสร้าง เราจะทำบุญทำกุศลของเรา นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สอนไว้หมดแล้ว

เวลานั้นไม่มีความศรัทธาความเชื่อ มันก็ตีเตียนเขาไปหมด เวลามันหลงเชื่อด้วยความจริงที่มันหายไป คือไม่มีหลักมีเกณฑ์ ก็เชื่อกันไปโดยที่ไม่มีปัญญา เห็นไหม เราทำบุญกุศลมันต้องมีปัญญา แม้แต่ทำบุญกุศลยังต้องมีปัญญา เวลารักษาศีลก็ต้องมีปัญญา รักษาศีล ศีล ๕ ศีล ๕ คือข้อบังคับ ถ้าเราไม่ทำสิ่งใดที่ผิดปกติ ไม่ทำสิ่งใดที่ผิดไปจากข้อบังคับ มันก็ไม่ผิด พอจะรักษาศีลขึ้นมา เกร็งไปหมดเลย ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ จะพูดจะจา พูดจาก็ไม่สะดวก ผู้ไม่รักษาศีลดีกว่า ทำอะไรสะดวกสบายดี เห็นไหม มันก็ขาดปัญญา เวลาจะปฏิบัติขึ้นมายิ่งใหญ่เลย จะทำอย่างไร ทำอย่างไร ตอนนี้ก็เถียงกันแล้ว พุทธพจน์ๆ ในแนวทางของใคร

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ นี่ธรรมที่มันมีอยู่จริง ความจริงที่มีอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณนะ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” เพราะคนที่จะมีปัญญาลึกซึ้งอย่างนี้จะมีได้อย่างไร คนที่จะมีสติปัญญาย้อนกลับมาทวนกระแสเข้าไปสู่ใจ เขาจะหาได้อย่างไร

เวลาธรรมชาติของจิตมันส่งออกทั้งนั้นนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบเพราะจิตมันค้นคว้ามา ๖ ปี มันอยากรู้อยากเห็น มันอยากจะทำจากทุกข์ ด้วยความบีบคั้นนะ ไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันทุกข์มันยากขนาดนั้น แล้วเราเกิดมาชาตินี้มันจะเกิด จะแก่ จะเจ็บ จะตายเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ พยายามแสวงหา นี่มันส่งออก มันแสวงหาขนาดไหนมันก็ไม่ได้ผลตามความเป็นจริงของมัน

เวลาไปปฏิบัติกับเขามาจนไม่มีทางออกแล้ว ย้อนกลับมาด้วยอำนาจนามา ย้อนกลับมาถึงอานาปานสติ เวลาจิตมันสงบเข้ามา บุพเพนิวาสานุสติญาณ เวลามีชฌิมยาม จุตูปปาตญาณ ถึงปัจฉิมยาม อาสวัภขญาณ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมา เวลาทวนกระแสเข้ามาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มันชำระล้าง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสภาวะความเป็นจริง ความจริงที่มีอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันละเอียดลึกซึ้งขนาดไหน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วจิตใจของสาวกสาวกะ จิตใจของชาวโลกเขาจะมีปัญญานานนี้ได้อย่างไร เขาจะเอาจิตของเขาทวนกระแสกลับเข้ามาในหัวใจของเขา เขามีวิธีการอย่างไร “เราจะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ”

แต่ถึงที่สุดแล้วมันก็มีคนทำได้ มันมีคนที่สร้างอำนาจนามาเหมือนกัน ถ้ามีคนที่สร้างอำนาจนามาเหมือนกัน มันก็ต้องอาศัยจังหวะ อาศัยเวลา อย่างเช่นในหัวใจของเรา บางคราวเราก็มีศรัทธามีความเชื่อมีความมั่นคงมาก บางคราวเราท้อแท้ เราเบื่อหน่าย เราหงุดหงิดในใจของเรา จิตใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งญาณ ตั้งญาณจิตใจของคนที่มีมันแผ่แผ่ว จิตใจของคนที่มีอำนาจนามา ที่มีกิเลสที่มันเบาบาง จะไปเทศนาว่าการคนนั้นก่อน

กิเลสที่มันเบาบาง เบาบางเพราะอะไร เพราะว่าเรามีสติมีปัญญา คุณิ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ถ้ามีปัญญา มีการรักษา กิเลสมันก็เบาบางลง เบาบางลงเพราะอะไร เบาบางเพราะมีสติมีปัญญา แต่ถ้าเวลาสติเราอ่อนแอ กิเลสมันก็หนา เวลากิเลสมันหนา กิเลสหนา กิเลสเบา มันอยู่ในใจของใครล่ะ ไม่ใช่ว่าคนที่มีกิเลสบางคือคนที่เบาบาง คนนั้นกิเลสจะไม่มีเลย ใจคนที่กิเลสหนาก็จะหนาตลอดไปเลย ใจคนที่กิเลสหนาก็จะไม่มีโอกาสที่มันจะได้ปฏิบัติเลย

มันอยู่ที่สติอยู่ที่ปัญญา ถ้ามีสติมีปัญญารักษาใจของเรา มันก็เบาบางลงๆ เพราะความเบาบางลง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งเห็นว่าจิตใจของใครเบาบาง จิตใจของใครมีอำนาจวาสนาแล้วอายุขัยเขาสั้น จะไปโปรดคนคนนั้นก่อน ไปโปรดคนคนนั้น แสดงธรรมต่างๆ ขึ้นมาให้เขาได้คิด ให้เขาได้มีสติปัญญาของเขาขึ้นมา

ให้เขาได้คิด เขามีสติปัญญาขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับไปในอริยสัจ ย้อนกลับเข้าไปในใจของสัตว์โลก สัตว์โลกก็ย้อนกลับเข้าไปในใจของเขาใจ ถ้าทวนกระแสเข้าไปนะ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับขึ้นมาแล้วให้ฝึกหัดออกใช้ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาขึ้นมา มันเป็นภาวนามยปัญญา เราจะค้นหาความจริงเข้ามา ถ้าเราจะค้นหาความจริง เรา จะค้นหาความจริงในใจของเรา ถ้าเราไปค้นหาความจริงในตำรา ตำราก็บอกชื่อไว้ทั้งนั้น เขาค้นหาความจริงกัน เขาพยายาม

ความจริงที่มันหายไป หายไปจากหัวใจของสัตว์ หายไปจากจิตใจของสาวกสาวกะ แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจารีกรกันมาๆ มันเป็นเรื่องจริงๆ แต่ความจริงในใจเราไม่เกิดขึ้น ถ้าความจริงในใจเราเกิดขึ้น ภาคอุตสาหกรรมต้องมีการผลิต ถ้าภาคอุตสาหกรรมมีการผลิต มันจะมีผลตอบแทนมา

ภาคอุตสาหกรรม แล้วภาคอุตสาหกรรมไม่มีการผลิต แล้วภาคเกษตรกรรมเราต้องดำรงชีวิตอยู่แล้ว มันก็เป็นการผลิตเหมือนกัน นี่ไง มันเป็นการผลิตเหมือนกัน ทำให้การปฏิบัติของเรามันไขว้เขวตรงนี้ไง “ก็เราทำแล้ว เราก็มียูอยู่แล้ว จิตใจของเราก็มียูอยู่ จิตใจของเรา เราก็มียู เรายู เราดูแลของเราอยู่” นี่จิตใจคนที่อ่อนด้อย สิ่งที่มีอยู่ มีอยู่อย่างไรละ คูสิ ในบางประเทศ การอุตสาหกรรมเขาไม่เข้มแข็ง ภาคการผลิตของเขาไม่มี เขาก็สั่งอาหารจากประเทศที่เขาเข้ามาได้

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา จิตใจของเราที่เราว่าเราปฏิบัติแล้ว เราดูแลแล้ว เราทำแล้ว ด้วยการศึกษามา ศึกษาจากภาคปริยัติมา ถ้าเราคิดของเราอย่างนั้น เราปฏิบัติอย่างนั้น อำนาจวาสนาบารมีเราไม่เข้มแข็ง

ถ้าอำนาจวาสนาบารมีเราเข้มแข็ง มันจะมีสติปัญญา มีสติปัญญารื้ออঁค้นเข้ามา มีสติปัญญา
 คูแฉใจของเรา ถ้ามีสติปัญญาคูแฉใจของเรา ในเมื่อมีการประพตติ เรามีการปฏิบัติ ในภาคการผลิต
 เขาจะทำอุตสาหกรรมของเขา เขาต้องมีทางวิชาการของเขา เขาต้องมีวัตตุดิบของเขา เขาต้องมี
 เทคโนโลยีของเขา เขาจะทำของเขาขึ้นมาได้ นี้ก็เหมือนกัน เราปฏิบัติของเราขึ้นมา เราจะปฏิบัติ
 ของเรา เราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา ความจริงที่มันหายไปจากหัวใจของสัตว์โลก

ความจริงที่มันหายไป ความจริงคือสัจธรรม แต่เวรกรรมมันมี เพราะเรามีเวรมีกรรม เรา
 เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ภาคการผลิต ภาคเกษตรกรรมมันมี เพราะว่าเราเกิดมามีชีวิต
 เราต้องปากกััดตีนถีบ เราต้องแสวงหา เราต้องดำรงชีวิต มันเป็นเรื่องแน่นอนอยู่แล้ว สิ่งทีแน่นอน
 อยู่แล้ว มันถึงเป็นเรื่องโลกๆ ไร โลกๆ เกิดมา นี้ผลของวิญญะ เกิดในภพชาติใด เราก็แสวงหา
 ตามแต่ภพชาติของเรา เราแสวงหาของเรา สัตว์โลก ผู้ที่มีชีวิต มนุษย์มันไม่ยอมตายง่ายๆ หรอก
 มนุษย์เกิดขึ้นมาปากกััดตีนถีบอย่างไรมันก็ต้องดำรงชีวิตของมันไป นี้สิ่งทีมันมีอยู่ๆ มันมีผลของ
 วิญญะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูสิ เวลาเกิดมา พระเจ้าสุทโธทนะปรารธนาให้
 เป็นจักรพรรดินะ แต่เวลาพราหมณ์พยากรณ์ บางคนพยากรณ์ว่า ถ้าได้ออกบวชจะเป็นองค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าได้อยู่ทางโลกจะเป็นจักรพรรดิ อัญญาโกณฑัญญะเป็นพราหมณ์อยู่นะ ออก
 บวชอย่างเดียวๆ เลย เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเดียวเลย

สิ่งทีเวลาเราเกิดมากับโลกๆ โลกเขา อำนาจวาสนาของโลกมันก็ยังมีของมันอยู่ แต่เวลา
 จะออกบวชละ เวลาออกบวช เราต้องชวนขวยของเรา เราต้องมีจิตใจทีเข้มแข็งของเรา เราจะ
 ปฏิบัติของเราตามความจริงของเราขึ้นมาให้ได้ ถ้าเราปฏิบัติตามความจริงของเราขึ้นมาให้ได้ การ
 กระทำมันจะเกิดขึ้นมา

ภาคปริยัติก็คือภาคปริยัติ การศึกษามากก็ศึกษามา การเกิดเป็นมนุษย์มา ทีมีสถานะของ
 ความเป็นมนุษย์ การเกษตรกรรมทีเราทำอยู่นี้ มันก็มีของมันจริงตามความเป็นจริงนี้แหละ นี้จริง
 ตามสมมุติ แล้วถ้าจริงตามสมมุตินะ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ความ

จริงที่หายไปจากใจของเรา เราก็ยึดแล้วว่าเรานี้พุทธพจน์ ทำถูกต้องตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ความจริงของเราไม่มี นั่นมันเป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อานนท์ ไม่มีกำมือในเรา”

เราทำถูกต้องทั้งหมด ถ้ามันผิด มันก็ผิดการกระทำของเรา ถ้าจะเอาความจริงของเราขึ้นมา เราต้องทำความจริงของเราขึ้นมา ถ้าจริงของเราขึ้นมา เราใช้ปัญญา เวลาใช้ปัญญาขึ้นมา เรามีสติปัญญาแล้ว เราจะเห็นคุณค่านะ เห็นคุณค่าว่า ถ้าเราแสวงหาทางโลก เราก็ได้โลก เราจะแสวงหาโลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ อายกมีลาภ มียศ มีสักการะต่างๆ เราก็แสวงหาทางโลก

เวลาในสมัยพุทธกาล คุณติ กษัตริย์ที่เขาสละราชบัลลังก์ สละสมบัติของเขา มาบวช เขาแสวงหาความจริงในใจของเขา นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราจะได้มา สิ่งที่ได้มาทางโลก ถ้าจิตใจเราเป็นธรรม เราก็เสียสละอยู่แล้ว ถ้าเราเสียสละ ความเป็นจริงในโลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ เราไม่ต้องการ ถ้าเราไม่ต้องการ เราสละมาแล้ว ถ้าเราสละมาแล้ว เวลาเราจะปฏิบัติขึ้นมา เราจะไปห่วงสิ่งใด ถ้าเราไม่ห่วงสิ่งใดเลย การดำรงชีวิตนี้สมบูรณ์แล้ว

เวลาพระเราบวชมา มีบริวาร ๘ มีปัจจัย ๔ สมบูรณ์ เลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ จะเลี้ยงชีพ ทำกตกิจเอาไว้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำกตกิจเสร็จแล้ว ถ้างบาตรเสร็จแล้ว เข้าสู่โคนไม้ เข้าตั้งแต่ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมาแล้ว สิ้นจากกิเลสแล้ว มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ สิ่งที่ทำมันไม่เกาะเกี่ยวกับสิ่งทางโลกเลย นี่ความจริงที่มันมีอยู่ มันมีความสุขจริงใจ ในเมื่อหัวใจมันมีความจริงของมัน มันมีความสุขจริงของมัน มันจะห่วงไปไหนไปกับเรื่องโลกของเขาไหม

ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เรามีครูบาอาจารย์เป็นแนวทางอย่างนี้แล้ว เวลาเราปฏิบัติ เราเป็นพระปฏิบัติใช่ไหม ถ้าเราเป็นพระปฏิบัติขึ้นมา ปัจจัย ๔ เราสมบูรณ์อยู่แล้ว สมบูรณ์จนกิเลสมันเอาสิ่งนี้มาเป็นข้ออ้างในการทำลายการปฏิบัติของเราเลยล่ะ แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เรา

วางตั้งนั้นไว้ เราใช้แต่น้อย เราฉันเพื่อดำรงชีวิตเท่านั้น แล้วเราจะประพฤติกฎีปฏิบัติของเรา ถ้าเราประพฤติกฎีปฏิบัติของเรา มันไม่พะรุงพะรังแล้ว เห็นไหม

เวลาเราบอกว่า “เราอยู่ทางโลก หน้าที่การงานก็ล้นเหลืออยู่แล้ว แล้วจะเอางานสิ่งใดมาเพิ่มให้มันอีก มันจะทุกข้มันจะยาก” เห็นไหม นี่ขาดปัญญา ถ้ามีปัญญาขึ้นมาแล้ว งานของทางโลก งานเพื่อหาปัจจัยเครื่องดำรงชีวิต แล้วถ้าเรามีเวลา ขณะที่ทำงาน เราก็ตั้งสติได้ ขณะที่เราว่างจากงานนั้น เราจะทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันมีสติอย่างนี้ แล้วมีปัญญาใคร่ครวญอย่างนี้ มันจะไม่คิดว่างานเราก็ล้นเหลืออยู่แล้ว เราจะต้องเอางานสิ่งใดมาทับถมเราอีก งานก็ล้นเหลืออยู่แล้ว งานหาปัจจัยเครื่องอาศัย แต่งานความเป็นจริงของตัว งานหาความจริงในหัวใจ ถ้างานหาความจริงในหัวใจ ความจริงที่มันหายไป เราจะค้นคว้ามันแล้ว

ความจริงของโลก ค้นคว้าอย่างไรนะ จะเรียนมากเรียนน้อยอย่างไรก็ดีแล้วแต่ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด คุณติ ทรัพยากรมนุษย์เขาเสียดายมาก คนเรามีการศึกษา มีประสบการณ์มาก แล้วอายุขัยเขาก็ต้องตายของเขาไป ทางวิชาการเขาเสียดายคนที่มีความรู้มาก แล้วความรู้ก็ตายไปพร้อมกับเขา ถ้าใครพิมพ์หนังสือไว้ เขียนตำรับตำราไว้ เขาบอกว่ำนั่นมันประโยชน์กับทางโลกเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราจะทำ เราจะมีคุณงามความดีขนาดไหน เราจะหาทรัพย์สมบัติมาขนาดไหน เราต้องพลัดพรากจากเขาแน่นอน แล้วความจริงเป็นความจริงของเราละ ความจริงที่มันจะมีขึ้นมาละ ถ้าความจริงที่มันจะมีขึ้นมา ถ้าเรามีสติปัญญา เรากำหนดพุทธโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าความสงบของใจเข้ามา ความจริงจะเกิดกับเรา ถ้าความจริงมันเกิดกับเราขึ้นมา เห็นไหม มันไม่ได้หายไป

สิ่งที่สัมพัทธ์ธรรมได้คือธาตุรู้ คือความรู้สึก คือใจ ใจเท่านั้นที่จะสัมพัทธ์ธรรมได้ สิ่งที่เราศึกษา มาทางวิชาการต่างๆ เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นภาคปริยัติ เป็นพื้นฐานใจ เพราะคนเกิดมามีความรู้สึกรู้จักคิด คนเกิดมามีสติปัญญาทั้งนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ตรีศูธรรมขึ้นมาแล้ววางธรรมวินัยไว้ตามความเป็นจริงให้เราศึกษาขึ้นมาเป็นภาคปริยัติ ปริยัติ
ปฏิบัติ ปฏิเวธ

ในภาคปฏิบัติ เราจะปฏิบัติกันอยู่นี้ ถ้าเราปฏิบัติอยู่นี้ เราตั้งสติของเรา เรามีสติปัญญาของเรา สิ่งที่มีมันเป็นสัญญาอารมณ์ที่ทำให้จิตใจเราอ่อนไหว ที่ทำให้จิตใจเราล้มลุกคลุกคลาน แล้วถ้าเรามีสติปัญญา มันก็วาง พอวางขึ้นมา พอเรากำหนดพุทโธ มันก็พุทโธชัดเจน แต่ถ้าเรายังล้มลุกคลุกคลาน ล้มลุกคลุกคลานอยู่ เราพุทโธๆ เราก็ต้องสู้กัน เราสู้กันเพราะจิตใจของเรา สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง จิตใจของคนมันก็เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถ้าจิตใจของเรา เรามีสติปัญญารักษาใจของเราได้ดีขึ้นมา ถ้ากำหนดพุทโธได้ชัดเจน มันก็ดีขึ้นมา เราก็พุทโธไปเรื่อยๆ แต่มารมันไม่ปล่อยหรอก กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจของคนมันไม่ปล่อยให้ผู้ประพฤติปฏิบัติจะรอดจากน้ำมือของมันไป

ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราฝึกฝนขึ้นมา มันเข้มแข็งขึ้นมา เราสร้างวาสนาบารมีของเราขึ้นมา เราปฏิบัติของเราต่อเนื่องขึ้นมา กิเลสมันสู้ไม่ได้ กิเลสมันสู้บารมีธรรมของเราไม่ได้ มันก็จะอาย อายมันก็แค่หลบรอจังหวะรอเวลาเท่านั้น เพราะมันยังไม่ใช้ปัญญาพิจารณาจนเป็นอกุปุปกรรมจนได้ชำระล้างมันไปแล้ว มันมีอยู่กับเราทั้งนั้นนะ นี่แก่นของกิเลส

เวลาเราเวียนตายเวียนเกิดขึ้นมา ผลของกรรมๆ อวิชชาความไม่รู้ของเรา เรามีสติมีปัญญา เราสร้างคุณงามความดีของเรา เราก็มาเกิด เกิดเป็นมนุษย์ เกิดในพระพุทธศาสนา เราก็มีอำนาจวาสนาของเรา สิ่งที่เราได้ทำมา กิเลสมันก็ตามมาด้วยตลอดเวลา นี่กิเลส กิเลสที่มันมี ทำดีทำชั่ว จิตทุกดวงใจมีทำดีและทำชั่ว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในพระไตรปิฎกนะว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เคยตกนรกอเวจีมาเหมือนกัน ก่อนที่จะปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะพยากรณ์ว่าต่อไปจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนหน้านั้น เห็นไหม แต่เวลามาสร้างอำนาจวาสนาบารมีขึ้นมาจนพยากรณ์แล้ว ก็สร้างมาจนถึงที่สุด

จิตมันเป็นไปทั้งนั้นนะ ในเมื่อแก่นของกิเลส กิเลสมันมีอยู่ในหัวใจ มันจะไม่ปล่อยให้เรากาวนาได้ง่ายคายหรือก ถ้ามันไม่ปล่อยให้เรากาวนาได้ง่ายคาย เพราะเวลาจิตมันดีขึ้นมา เราคิดว่าเรามีโอกาสวาสนาทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามีโอกาสวาสนา ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมานะ เวลาจิตท่านดี ท่านจะดีมากๆ ถ้าดีแล้วมันต้องรีบชวนขวยพยายามทำของเราให้มันคงขึ้นมา แต่ในการปฏิบัติทุกคนมันมีเจริญแล้วเสื่อม

ในโอกาสที่มันเจริญขึ้นมา มันมีความสุข มันมีผลตอบแทนทั้งนั้นนะ นี่ภาวการผลิตมันเจริญขึ้นมา แล้วเวลามันเสื่อมละ ภาวการผลิต โรงงานอุตสาหกรรม มันมีการซ่อมบำรุงรักษาทั้งนั้นนะ โรงงานอุตสาหกรรมอันใดไม่มีการบำรุงรักษา โรงงานอุตสาหกรรมอยู่ไม่ได้ จิตใจของเรา เวลามันมีสติปัญญาขึ้นมา มันเจริญงอกงามขึ้นมา มันทำขึ้นมา มันก็มีผลตอบแทนที่ดี เราก็เพลิดเพลินไปกับมัน แต่ถ้าเราไม่ดูแลรักษา เดียวมันก็เสื่อม ถ้ามันเสื่อมขึ้นมา เราจะทำอย่างไร

ถ้าเขามีเจ้าหน้าที่ดูแลของเขา เขาก็พยายามซ่อมแซมของเขา ฟั่นการผลิตขึ้นมาให้ได้ๆ จิตใจของเรา พุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามีการดูแลรักษาขึ้นมา มันก็จะงอกงามขึ้นมา ถ้างอกงามขึ้นมา จิตสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาออกไปใช้ปัญญา ถ้าเราใช้ปัญญาแต่เริ่มต้นมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ การที่ใช้ปัญญาเริ่มต้น ปัญญาอย่างนี้มันต้องเกิดขึ้น แม้แต่ท่าน เขายังต้องใช้ปัญญาของเขา สืบ เวลารักษาสืบ เขายังใช้ปัญญาของเขา เวลาจะปฏิบัติขึ้นมา จิตลุ่มลुकลुकกลาน “งานของเราก็ดันเหลืออยู่แล้ว จะเอางานมาทับถมมันอีก”

ถ้าเรามีปัญญาขึ้นมา มันใช้ปัญญาพิจารณาแล้วมันปล่อยวางสิ่งนี้ได้ งานทางโลกเราก็คทำได้ งานที่เป็นประโยชน์กับเราก็คทำได้ แล้วงานที่จะเอาเป็นอริยทรัพย์ เป็นความจริงของเรา เราทำไมจะทำไม่ได้ ถ้ามันทำได้ขึ้นมา มันก็สดชื่น มันก็ผ่องแผ้วของมัน มันก็ทำของมันด้วยความชัดเจนของมัน มันก็เป็นสติปัญญา ไม่ทำด้วยความประมาท ไม่ทำด้วยความเลินเล่อ ถ้ามันมีสติปัญญามันก็มาขึ้นมา

เราใช้ปัญญาๆ ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาภาคเกษตรกรรม มันเป็นปัญญา คนเกิดมามันก็ต้องมีกิจกรรม มีการกระทำเพื่อดำรงชีพ นี่ก็เหมือนกัน จิตที่มันใช้ปัญญาอย่างนี้มันก็เป็น

ปัญญาของมัน แต่มันไม่มีภาคอุตสาหกรรม ถ้ามีภาคอุตสาหกรรม แล้วภาคบริการ ถ้าภาคอุตสาหกรรม มันในภาคปฏิบัติ ที่นี้ภาคปฏิบัติ จิตของเรา ใจของสัตว์โลกเท่านั้นที่จะสัมผัสธรรมๆ ถ้ามันได้สัมผัสธรรมนะ เราได้มีการกระทำ มีภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติตามความเป็นจริงใจ

ความจริงที่มันหายไป หายไปเพราะว่าเขาทำด้วยสัญชาตญาณ ทำด้วยการคาดการณ์ ธรรมเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่ความจริงของเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ไม่ตั้งสติ ไม่มีคำบริกรรม ไม่เข้าสู่ความสงบของใจ ถ้าไม่เข้าสู่ความสงบของใจ จิตเดิมเห็นนี่ส่องใส จิตเดิมเห็นนี่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมเห็นนี่ส่องใส จิตเดิมเห็นนี่เป็นผู้ข้ามพ้นอุปกิเลส

ในเมื่อเราไม่ได้เข้าถึงใจของเรา เราเข้าถึงเงาของมัน โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ มนุษย์มีความรู้ตื้นึกคิด ความรู้ตื้นึกคิดเกิดจากใจๆ เราก็เอาความรู้ตื้นึกคิดอย่างนี้โดยกิเลสค้นหาความทะยานอยากไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วสร้างภาพขึ้นมาว่า ตัวเองพัฒนาขึ้นมาแล้ว ตัวเองมีภาคอุตสาหกรรมแล้ว ตัวเองได้ปฏิบัติด้วยความเป็นจริงของตัวเองแล้ว แต่ด้วยอำนาจบาปกรรมที่ไม่วิถีเข้มแข็งขึ้นมา การปฏิบัติอย่างนั้นมันเป็นการปฏิบัติพอเป็นพิธี

เราเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์ที่ดี มนุษย์ที่เขามีความเข้มแข็งของเขา เขาทำความจริงของเขา เพื่อผลประโยชน์ของเขา มนุษย์ที่เกิดมาเขาสร้างภาพของเขา เขาทำให้เหมือนกันของเขา เขาพยายามจะเอาพวกเขมาต่างๆ มาทาเนื้อหาตัวของเขาว่าเขาเป็นคนที่ทำงานหนัก เขาเป็นคนที่ทำงานด้วยความตั้งมั่นของเขา

ทำงานอะไรล่ะ ไปเอาเขมาดินปืนต่างๆ มาทาเนื้อหาตัวว่าเขาเป็นนักอุตสาหกรรม มันจะเป็นความจริงขึ้นมาจากไหน มันไม่มีความจริงขึ้นมาเป็นความจริงใจ ถ้าคนเขามีความจริง มือเขาจะสกปรก มือเขาจะสะอาดขนาดไหน ถ้าเขาทำความเป็นจริงขึ้นมา เขาเป็นนักอุตสาหกรรมขึ้นมา เขาคิดของเขา เขาทำของเขา มันชัดเจนของเขา เขาได้ประโยชน์ของเขา เพราะคนมันเป็น

จิตใจของเรา ความจริงมันหายไป มันยังไม่มีขึ้นมา แล้วไปศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้า แล้วก็ไปหวังมรรคหวังผล ไปเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ก็เหมือนกับคนที่

เขาสร้างภาพ เขาก็ไปเอาเขม่าต่างๆ มาทาตัวเขา ทาหน้าตาเขามอมแมมไปหมดเลย ว่าเป็น
คนทำงาน นี่มันปฏิบัติเป็นพิธีไง แต่ของเรา เราไม่ได้ปฏิบัติอย่างนั้น เราเอาความจริงของเรา

ถ้ามันใช้ปัญญา ปัญญาทางโลก ปัญญาเพื่อจะให้จิตใจมีเอกภาพ ใจของเราถ้ามันมั่นคง
ขึ้นมา มันจะกำหนดพฤติกรรมก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันก็เป็นปัญญา
เห็นใหม่ สิ่งที่ว่าปัญญาๆ ปัญญาภาคเกษตรกรรม ปัญญาพื้นฐาน ปัญญาจากวิถุฎะ ปัญญาจาก
การเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วถ้ามันไม่พัฒนาไป มันก็จำสิ่งนั้นไป แล้วมันทำอย่างนั้น ไม่มี
อุตสาหกรรม มีแต่การสั่งสินค้าเข้า แล้วไปภาคบริการ บริการก็เผยแพร่ธรรมไป เวลาเผยแพร่ธรรมไป พูด
ธรรมะกันไป ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม

เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราได้ศึกษามาๆ ศึกษามาแล้วในภาคปริยัติ
ถ้าภาคปฏิบัติ ภาคปฏิบัติขึ้นมา เราทำของเราด้วยประสบการณ์ของเรา ประสบการณ์ของเราจะ
ถ้าจิตมันลุ่มลुकคुकคาน จิตมันลุ่มลुकคुकคานโดยธรรมชาติของมันอย่างนั้น เพราะจิตเป็น
นามธรรม สิ่งที่เป็นวัตถุ สิ่งที่เขาเป็นคุณค่าของเขา เขายังทำงานของเขายังมีความผิดพลาดเลย แล้ว
เราทำในใจของเราให้มันมั่นคงขึ้นมา

ใจที่เป็นนามธรรม เราถึงกำหนดพฤติกรรม ให้มีคำบริกรรม ให้มันเกาะไว้ๆ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาศึกษาค้นคว้าขึ้นมาที่ค้นคว้าขึ้นมาจากในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า แล้วเวลานุพเพนิวาสนุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ ท่านได้ผ่านของท่านมา
มันละเอียดลึกซึ้ง

แล้วเวลาเราปฏิบัติกันนะ เวลาจิตใจที่มันปฏิบัติ พอมันไปเห็นนิมิตเห็นอะไรเข้า ก็ว่ารู้อดีต
รู้อนาคต รู้การเกิดการตาย

จริงมันจริงหรือเปล่า รู้เห็นมันจริงหรือ ถ้ามันเป็นนิมิตละ ถ้ามันเป็นความจริง ความจริง
มันมีหนึ่งเดียว แล้วความจริงที่จิตมันรับรู้ มันมีหลักฐานอะไรว่ามันเป็นความจริง มันเพื่อเจอไปห
มคณะ ถ้ามันเพื่อเจออย่างนั้น มันไม่เป็นประโยชน์กับการปฏิบัติเลย ในเมื่อเราจะปฏิบัตินะ ความ

จริงของเราก็หายไปอยู่แล้ว มันไม่มีความจริงอยู่ในใจอยู่แล้ว เวลาปฏิบัติไปแล้วให้กิเลสมันจีคออีกต่างหาก ฐุ่นฐุ่นไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านรู้จริงของท่าน ท่านวางด้วย
บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ ท่านรู้จริงของท่านด้วย ท่านวางด้วย ท่านต่อเนื่องขึ้นไปจนอาสาชกขญาณ ทำลายอวิชชาแล้ว ทีนี้ถึงญาณ ฐุ่นไปหมดเลย ฐุ่นด้วยไม่มีกิเลส ฐุ่นด้วยไม่มีใครให้ค่า มันเป็นความจริงของมัน

นี่เราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราจะปฏิบัติพุทธโธ เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันจะรู้สิ่งใดเราก็กว้างไว้ได้ มีสติอยู่นั่นนะ พอมีสติ กลับมาที่ผู้รู้ทั้งหมด เพราะอะไร เพราะมันมีผู้รู้ มันถึงรู้สิ่งต่างๆ แล้วเราไปรู้สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว เราว่าสิ่งนั้นเรารู้เราเห็น ความจริงมันหายไปอยู่แล้ว แล้วไปได้มาก็ได้ฝึบอบมา ไปได้แต่พญามารมา มันไม่ได้อริยสังขมา

ถ้ามันจะได้อริยสังขมา ถ้าจิตมันสงบแล้วมันได้อริยสังขมา จิตมันสงบขึ้นมา นี่ชาตुरू สิ่งที่มีมันรู้ จิตผ่องใส ถ้ามันจะรู้สิ่งใดก็ให้รู้ในอริยสังข ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค...ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ เวลาในหัวใจของเรามันทุกข์ใหม่ เวลาหัวใจที่เรามาปฏิบัติกัน เพราะมันทุกข์ใช่ใหม่ ทั้งๆ ที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ป็นอริยทรัพย์ แล้วเรามีสติปัญญาด้วย เพราะเราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธเรารู้ถึงเวรถึงกรรม รู้ถึงทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เรานี้รู้ไปหมดทุกอย่างเลย แต่หัวใจเราเอาตัวไม่รอด เราถึงต้องได้มาลงทูลลงแรงกันอยู่นี่ไง

เขาจะขุดดิน เขาจะพรวนดิน ปลุกต้นไม้ เขาก็ต้องทำของเขา ใครปลุกต้นไม้ ใครพรวนดิน ขุดหลุมพรวนดินต่างๆ ขึ้นมา เขาจะปลุกหน่อของพุทธะขึ้นมา คนนั้นเขาก็จะได้หน่อพุทธะขึ้นมา คนที่ไม่พรวนดิน ไม่ขุดดิน ไม่ทำการเกษตรกรรมต่างๆ เขาก็เวียนตายเวียนเกิดในผลของวัฏฏะ

ผลของวัฏฏะเท่านั้น ก็มีชีวิตเหมือนกัน แล้วชีวิตก็ต้องทิ้งไปเหมือนกัน แต่คนที่ขุดดิน พรวนดิน ขุดดินพรวนดินก็เข้ามาสู่ใจ เราจะปลุกหน่อของพุทธะขึ้นมา ถ้าเราปลุกหน่อพุทธะขึ้นมา เรากำหนดพุทธโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะรู้มันจะเห็นสิ่งใดขึ้นมา ชาตुरू ถ้าเข้าไปสู่

ธาตุรู้ มันเป็นสัมมาสมาธิ แล้วถ้าเกิดสิ่งใดขึ้นมา ง่ายนิดเดียวเลย ถ้ามีสติ มีสติย้อนกลับไปที่ผู้รู้
ทุกอย่างมันจบหมด ทุกอย่างมันจบหมด เพราะเราต้องการความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว ถ้า
ออกฝึกหัดใช้ปัญญาๆ มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

เห็นกายก็เห็นเป็นอวัยวะ เห็นต่างๆ ก็ว่าเห็นนิมิตๆ ของเขา เขาเห็นภพเห็นชาติต่างๆ อัน
นั้นภพชาติมันคืออะไร ถ้าเห็นกายละ เห็นกายเพราะอะไร เพราะมันมีสัทธิกกายทิฏฐิ ความเห็นผิดใน
ใจมันมี ในเมื่อมันมีกิเลสอยู่ ความเห็นผิด เห็นใหม่ เราจะค้นหาความจริง ค้นหาความจริงใจ สิ่ง
ที่มันเห็นผิด ถ้าเพราะมันเห็นผิด มันถึงมีอวิชชา เพราะมันเห็นผิด มันถึงหลงผิด เพราะมันหลงผิด มัน
ถึงทำให้เวียนว่ายตายเกิด เพราะมันเวียนว่ายตายเกิด มันถึงทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะมีการ
เกิดและการตาย

ในเมื่อมีการเกิดขึ้น มันต้องมีการตายเป็นธรรมดา ถ้ามันมีเกิด มันก็ต้องมีตาย มีมันก็คู่กับไม่
มี มันก็มีอยู่เป็นของกลุ่มมาตลอด แล้วจิตใจของเราอยู่กับของคู่ ทำดีทำชั่วมาตลอด ถ้าทำดีทำชั่วมา
ตลอด แล้วสิ่งที่เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา มันมีคุณค่าๆ คนป่วยมันก็หวังธรรม
หวังยา คนป่วยก็หวังธรรม ที่นี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็มีอยู่ แล้วของเรามัน
ยังไม่เกิดขึ้นมากับเรา

ถ้าไม่เกิดขึ้นกับเรา เราก็ต้องฝึกหัดๆ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้วฝึกหัด
ใช้ปัญญาๆ ถ้ามันไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันพิจารณาของมัน
เห็นตามความเป็นจริงเพราะจิตมันสงบ เห็นตามความเป็นจริงเพราะจิตมันมีคุณค่า เห็นตามความเป็นจริง
เพราะความจริงที่มันมีอยู่ ความจริงที่มันมีอยู่ แต่ไม่มีใครไปรื้อค้น ไปค้นคว้าของมันขึ้นมา

แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความจริงที่มีอยู่ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ววางธรรมวินัยคือวิธีการ วางธรรมวินัย แล้วเราทำตามความเป็นจริง ถ้า
เราทำตามความเป็นจริงโดยความเป็นจริง แต่ถ้าเราทำโดยกิเลส มันคาดมันหมาย คุณติ เวลาสร้าง
ภาพก็พยายามสร้างว่าฉันเป็นนักอุตสาหกรรม ฉันทำของฉันได้หมดทุกอย่าง เครื่องยนต์กลไกมันจะ

เสียหายสิ่งใด นั่นก็ต้องแก้ไขของมันได้ เวลามันเสียจริงๆ ทำไม่เป็น ทำไม่เป็นนะ มันไม่มีสิ่งใดที่จะไปแก้ไขสิ่งใดได้ แต่ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา เราปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบแล้วฝึกหัดๆ

คนเราถ้ามีประสบการณ์ มีการฝึกหัดแล้ว จะเกิดสิ่งใดขึ้นมา มันจะไม่ท้อแท้ ไม่ตกใจ ไม่ต่างๆ เห็นไหม เริ่มต้นเรายังไม่เป็น เราก็สังเกต สังเกตว่าเขาทำกันอย่างไร เครื่องยนต์กลไก สิ่งที่ว่าช่างที่เขาชำนาญ เขาแก้ไขของเขาอย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน เรามีครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นนายช่างใหญ่ เพราะท่านฝึกฝนครูบาอาจารย์ของเรามาเป็นชุดเลย ท่านวางกรรมวินัย ท่านบอกข้อวัตรไว้ให้เรามีการกระทำ เราก็พยายาม เรายึดสิ่งนี้ไว้ ในเมื่อมีผู้ชำนาญการ แล้วมีผู้ที่ขึ้นมาอย่างนี้ เราจะมองข้ามไปทำไม มันเป็นเรื่องมันเป็นเรื่องมันเป็นเรื่องนะ แล้วเราปฏิบัติขึ้นมา แล้วมันขัดแย้งอย่างไร ทำไม่ใจของเราไม่เป็นแบบนั้น ถ้าใจมันเป็นแบบนั้นนะ พอจิต ถ้ามีสติปัญญา มันมีการกระทำไป

คนเรานะ ถ้าจิตใจมันมีสติปัญญา แล้วทำของเรา มีสติปัญญา มันทำอะไรแล้วมันก็ไม่เห็นชัดเจนขึ้นมาเลย ถ้ามีสติปัญญา เราทำของเรา มันเป็นเรื่องจริง ถ้ามันเป็นสมานกับตกแก้วแก้วมันคนละเรื่องกัน เวลาคนเขาไม่มีหลักมีเกณฑ์ เขาทำอย่างไรก็แล้วแต่ให้มันตกแก้วแก้วไป ให้มันหายไป หายไปเพื่ออะไร เพื่อให้ว่าเป็นความว่าง เพื่อปลดปล่อย ใหนี่มันเป็นการปฏิเสธ มันไม่เป็นเรื่องจริง

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ พุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาน จิตมันสงบ เรารู้ชัดเจน สติปัญญานี้มันชัดเจนมาก ถ้าชัดเจนขึ้นมา แหม! คั่นหามานาน แหม! กว่าจะเจอ ถ้ามันเจอแล้วนะ เจอแล้วเวลาเครื่องมันเสียครั้งแรก ภาคอุตสาหกรรม เครื่องมันเสียครั้งแรก เราก็ไม่ถนัด แต่ถ้ามันเสียตรงนี้แล้ว เครื่องชำรุดแล้วเราแก้ไขตรงนี้ ถ้ามันชำรุด เรารู้เลยว่าชำรุดแล้วจะแก้ได้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้ามันเริ่มสงบได้ เวลาพอมันสงบขึ้นมา เวลามันเสื่อม มันชำรุด เราก็ซ่อมได้ เวลาคนที่ชำนาญแล้วมันจะซ่อมของมัน มันจะดูแลของมัน ดูแลมาเพื่ออะไร เพื่อให้ภาคการผลิตนั้นมันก้าวหน้าไป นี่ก็เหมือนกัน ภาคการผลิตมันก้าวหน้า มันก็มีงานทำ ถ้ามันมีงานทำ

นะ มันก็มีรายได้ พอมีรายได้เสร็จแล้ว ภาคบริการ มันจะพูดที่ไหนก็ได้ มันจะทำอย่างไรก็ได้ ภาคบริการมันจะบอกได้หมดเลย นี่ถ้าเราทำของเราได้จริง

ความจริงที่มันหายไป เพราะมันไม่เกิดขึ้นมาจริงกับเรา แต่ความจริงที่เราฝึกหัดขึ้นมา เป็นความจริงของเราขึ้นมา มันอยู่กับเรา เห็นไหม บัจฉิตตัง สันติภูฏิกโก มันอยู่กับเรา ถ้าอยู่กับเรา จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ไคร่ครวญ คุณแล คุณแล ไคร่ครวญ มันไปข้องสิ่งใด มันคิดสิ่งใด

ถ้าพิจารณากาย การเห็นกาย ถ้าการเห็นกายโดยเจโตวิมุตติ เห็นกาย เห็นกายสิ่งใดก็ได้ เห็นกายแล้วมันจะตกใจ เห็นกายแล้วมันจะสะเทือนหัวใจ ถ้าเห็นกายแล้วมันจะสะเทือนหัวใจ ถ้าเห็นกายแล้วสะเทือนหัวใจ แล้วเห็นกายด้วยความเข้าใจคิดมันจะสร้างภาพ “เห็นกายก็ต้องเป็นอย่างนั้น เห็นกายก็ต้องคือกาย” แล้วถ้าเห็นตาละ เห็นขนละ ถ้าเห็นกระดูกละ เห็นตับไตไส้พุงละ

ถ้าเห็นนะ ถ้าเห็นร่างกายเป็นทั้งร่างกายก็ได้ เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ได้ แล้วถ้าไม่เห็นนะ ถ้าไม่เห็น เราฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาจิตมันสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาว่า คนเราเกิดมาก็ต้องมีร่างกาย เราทุกข์ก็เพราะมีร่างกาย เพราะเรามีร่างกาย เราถึงต้องหาอยู่หากินมาเพื่อหาอาหารมาให้ร่างกายมันได้อาหารของมัน ถ้าร่างกายนี้ไม่ได้อาหาร มันก็ต้องตาย ถ้ามีสมาธินะ ปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมานะ ผลของกำลัง ผลของสมาธิ มันจะทำให้เกิดปัญญานี้ कमกळा นี่ปัญญาเวลาพิจารณาไป

“นี่เป็นพุทธพจน์ พระพุทธเจ้าบอกให้พิจารณากายๆ”

พิจารณากาย พุทธสักแต่ว่า สักแต่ว่าพูด สักแต่ว่าพูดไปเพราะความจริงมันหายไป ความจริงของคนคนนั้นมันไม่มี ถ้าความจริงมันหายไป มันไม่มีความจริง ก็ไปเอาความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

“เวลาจิตสงบแล้วให้พิจารณากาย”

พิจารณากายอย่างไรล่ะ

“ก็พิจารณากายเป็นเน่าเป็นหนอน เป็นไตรลักษณ์ไป”

นี่ก็ว่าไปตามพุทธพจน์ แล้วทำอย่างไรล่ะ

แล้วพิจารณาถ้ามันไม่ไป พิจารณาเวลามันไม่เห็น ไม่เห็นแล้วจะทำไมให้มันเห็น
ล่ะ แล้วถ้าเห็นแล้ว มันพิจารณาแล้วมันไม่เป็นไตรลักษณ์จะทำอย่างไรล่ะ

“อ้าว! ก็พิจารณาไปสิ พิจารณาไปแล้วมันจะเป็นไตรลักษณ์ พิจารณาไปเถอะ”

นี่ไง ในเมื่อถ้ามันหายไป ความจริงมันไม่มีอยู่ มันไม่มีอยู่จริง

แต่ถ้าเป็นผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์ท่านรู้ของท่านจริง ท่านจะวัดจากผลของสมาธิ ท่านจะวัดจาก
ผลของผู้ที่ปฏิบัติ เพราะว่าการพิจารณากาย พิจารณากายเห็นกายก็ได้ พิจารณาโดยไม่เห็นกายก็ได้
เวลาพิจารณาหายไป ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็น มันเห็นเป็นครั้งเป็นคราว มันเป็นปัจจุบัน การ
เห็นปัจจุบันมันจะเห็นไม่เหมือนกัน

เราทำธุรกิจนะ ใครมาจ่ายสินค้า ใครมาชำระหนี้ ก็ต้องบอกว่าเอาแบงก์พันๆ แล้วแบงก์พัน
ต้องเป็นแบงก์ใหม่ๆ แบงก์ใหม่ๆ มันต้องออกจากธนาคารเลย มันต้องไม่มียับยู่ยี่เลย มันจะมีอย่าง
นั้นไหม มีแบงก์ร้อย แบงก์พัน แบงก์สิบ เศษเหรียญเงินก็มี เขารูดด้วยการ์ดก็มี มันมีหลากหลาย
ไปหมด เห็นไหม การชำระหนี้ เขามีการชำระหนี้ด้วยวิธีใด

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบคือมันมีเงิน มีเงิน เขาจะชำระของเขา เงินของเขามันจะ
แบงก์ห้าร้อย แบงก์สิบ แบงก์เท่าไร เขาก็ใช้ได้ทั้งนั้นนะ มันจะจำนวนมากจำนวนน้อย แต่ถ้าเขามี
การ์ดรูด เออ! เขาเอาการ์ดรูดเลย เรามีเครื่องรูดการ์ดกับเขาหรือเปล่าล่ะ เราเข้าเป็นสมาชิกของเขา
หรือเปล่า

นี่ไง ถ้ามันเป็นจริง วิธีการ ถ้ามันเห็น เห็นอย่างไร วัดกันด้วยคุณภาพของสมาธิ วัดกัน
ด้วยว่าอำนาจวาสนาบารมีของคน ถ้าคนมีอำนาจวาสนาบารมีของเขา เขาตั้งของเขา เขาเห็นของเขา
ครูบาอาจารย์ของเราละ เวลาพิจารณาพิจารณาซ้แล้วซ้เล่าๆ ซ้แล้วซ้เล่าจนเข้าใจว่าตัวเอง
ชำนาญ ตัวเองชำนาญแล้ว การชำระหนี้มันต้องมีมูลหนี้ ถึงมีการชำระหนี้ ถ้าการพิจารณาโดยที่
ไม่มีมูลหนี้ ไม่มีมูลหนี้คือไม่เห็นกิเลส ไม่เห็นตามความเป็นจริงใจ มันไม่มีมูลหนี้ ไม่มีมูลหนี้ เขา
ใช้ได้อย่างไร ไม่มีมูลหนี้คือว่ามันเป็นโมฆะ มันเป็นความว่างเปล่า นี่ความจริงที่หายไป มันไม่มี
เวลาไปคิดนะ พิจารณากายๆ พิจารณาซ้แล้วซ้เล่า มีความชำนาญมาก

ต้องมีครูบาอาจารย์มาแก่นะ ถ้าครูบาอาจารย์มาแก่นะ การพิจารณากาย พิจารณาอย่างไร ถ้าพิจารณาไปแล้ว ถ้ามันปล่อยวาง มันปล่อยวาง มันเหลือสิ่งใด มันปล่อยวางอะไร แล้วเหลืออะไร แล้วใครเป็นคนรับผล มันมีของมัน นี่ผู้ที่ชำนาญ ความจริงที่เขาได้อยู่ ไม่ใช่ความจริงที่หายไป

ความจริงที่หายไป ไม่รู้สิ่งใดเลย เห็นได้ไม่รู้ ไม่รู้ทิศ ทิศเหนือ ทิศใต้ หลงทิศ หลงทาง หลงจนไม่รู้จะไปทางไหน แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ทิศเหนือก็เป็นทิศเหนือวันยังค่ำ เข็มทิศวาง มันก็ชี้ทิศเหนือทั้งนั้นนะ มันไม่ไปไหนหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตที่มันสงบแล้ว ถ้ามันสงบแล้ว ถ้ามันเห็นจริงของมัน มันเห็นอย่างไร แล้วถ้ามันเห็นแล้วมันพิจารณาของมันไปไม่ได้ ทำไมมันถึงไปไม่ได้ล่ะ ถ้าไปไม่ได้ วางไว้ก่อน กลับมาทำความสงบของใจให้มากขึ้น แล้วถ้าความสงบของใจมากขึ้น น้อมไปหากาย น้อมมันไป ถ้าน้อมไปแล้วมันไม่มี น้อมไปแล้วมันหาไม่ได้ ถ้ามีปัญญาแล้วพิจารณาเลย พิจารณาถึงร่างกายเลย พิจารณาโดยปัญญา พิจารณาเข้าไปเลย พิจารณาว่า เราเกิดมาเพราะมีร่างกาย เพราะมีร่างกายถึงต้องมีหน้าที่การงาน ถ้าเราไม่มีร่างกาย เราไม่ต้องกิน เรามีความสุขมากเลย วันๆ เราจะหาเงินมา หาเงินมาไม่ต้องใช้เลย เงินจะเหลือมากมายเลย แต่นี่พอเราหาเงินมา เราต้องบำรุงร่างกายเรา ร่างกายมันมีความทุกข์มาก นี่พิจารณาให้เห็นโทษของมัน ถ้าพิจารณาให้เห็นโทษของมันนะ

ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันเห็นกายขึ้นมาได้ก็พิจารณาเข้าไปเลย ถ้ามันพิจารณาไปแล้ว ถ้ามันไม่เห็นกาย แต่จิตมันสงบเข้ามา มันสงบเข้ามา ถ้ามันสังเวชเข้ามา มันสังเวช ถ้ามันสังเวช มันปล่อย ปล่อยก็เข้ามาอยู่ในความสงบ แล้วพอสงบแล้วเราก็พักอยู่ในความสงบนั้น เวลามันคลายตัวออกมา พิจารณาเข้าไป ถ้ามันคลายตัวออกมา พิจารณาไม่ได้ กลับไปทำความสงบของใจให้มากขึ้น มีการพลิกแพลงของมันไป การพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม พิจารณาของเราไป การพิจารณานี้คือภาคปฏิบัติ

การปฏิบัติที่จะมีการปฏิบัติจริง รู้จริงเห็นจริง การปฏิบัติต้องมีสติ ต้องมีสมาธิ เวลาเกิดสมาธิแล้วพิจารณาสิ่งต่างๆ มันจะเกิดปัญญา ถ้าเกิดปัญญาอย่างนี้ขึ้นมา มันจะเป็นภาวนามยปัญญา

ปัญญาที่เราเกิดขึ้น ปัญญาภาคพื้นฐาน ปัญญาจากสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ ปัญญาจากภาคการเกษตรกรรม ปัญญาจากการทำมาหากิน ปัญญาจากสิ่งที่มีมันมีความรู้สึกนึกคิด นี่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าเป็นพื้นฐานของมนุษย์แล้ว เราพิจารณาของเราไป ถ้ามีสติปัญญาพิจารณาไปแล้วมันจะสงบเข้ามา การสงบเข้ามา ใช้ปัญญาพิจารณา ใช้ปัญญาไล่ตอนเข้ามาให้จิตสงบเข้ามาให้ได้ ถ้าจิตสงบแล้วเราใช้ปัญญาของเรา ปัญญาของเราที่พิจารณาไป ผู้นี้รู้เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิกขุโก เพราะมันสำรอก มันสำรอกมันคายตัวออกของมัน มันคายความยึดมั่นถือมั่นของใจ

สิ่งที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วหลงทิศ ทิศเหนือทิศใต้ ยังไปไม่ถูกเลย แต่พอเวลาจิตมันสงบขึ้นมาณะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ! มันชัดเจนแจ่มแจ้ง เวลาจิตมันสงบเข้ามามันก็มีบาทมีฐาน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน

เวลาปฏิสนธิจิต เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ กำหนด ๔ เราไม่รู้ที่มาที่ไปเลย แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามา มันเข้าไปสู่จิติจิต เข้าไปสู่ฐานของจิต นี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าเกิดฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม นี่เกิดวิปัสสนาขึ้นมา

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน เราค้นหาตัวตนของเรา เราพยายามจะแก้ไขตัวเรา เวลาทุกข์ขึ้นมา ทุกข์ขึ้นมาเพราะว่าฐานที่ตั้ง ฐานนี้ ภาวสวะนี้มันเสวย มันเสวยทุกข์ มันเสวยแล้วเป็นทุกข์เป็นสุข มันเสวยแล้วมันมีพิษมีภัย เราก็ไปตื่นที่พิษที่ภัยของมัน

“ทุกข์ควรกำหนด” เวลาสิ่งที่ทุกข์ควรกำหนด แต่มันทุกข์ไปแล้ว มันเป็นวิบากไปแล้ว เราไปที่ทุกข์ที่นั่น เห็นไหม อริยสัจ “สมุทัยควรละ” ความเห็นผิด ความเห็นต่างๆ ผิด เราพิจารณาขึ้นมาเพื่อความเห็นถูกต้อง มันถูกต้องจริงๆ ธรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม เห็นไหม ถ้าจิตสงบแล้ว สังขารพิจารณาไปแล้ว มรรคสามัคคี มันสมคูลของมัน มันเป็นจริง นี่ธรรมที่มีอยู่ มีอยู่อย่างนี้

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา”

แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่เราไม่เห็น ทุกข์ควรกำหนด เราไม่เห็น เราไม่เห็น การเกิดเป็นธรรมดา แล้วเราก็ไม่เห็นการดับเป็นธรรมดา เราเห็นนี่เราสวยไปแล้ว เรามีทุกข์ไปแล้ว มันเป็นทุกข์เป็นยากไปแล้ว เราถึงรู้ทันมันทีหลัง มันเป็นอดีตอนาคต

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจ จิตมันสงบขึ้นมา ระวังเข้ามา จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันพิจารณาของมัน มันเป็นปัจจุบัน ถ้ามันเป็นปัจจุบัน มันเห็นนะ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นเป็นธรรมดา แล้วมันเป็นไตรลักษณ์ มันก็เป็นย่อยสลายเป็นธรรมดา แล้วใครเป็นคนเห็นล่ะ ใครเป็นคนเห็นความเป็นธรรมดานั้น นี่ไง ถ้าครูบาอาจารย์ท่านรู้จริง ใครเป็นคนรู้ ใครเป็นคนเห็น ใครเป็นคนปล่อย ปล่อยแล้วมันเหลืออะไร ปล่อยแล้วมันเป็นอย่างไร

สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แล้วสิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา อะไรมัน เกิด แล้วอะไรมันดับ แล้วอะไรไปรู้ว่าเกิด อะไรไปรู้ว่าดับ แล้วอะไรเป็นคนปล่อยวาง แล้วปล่อยวางแล้ว แล้วมันเหลืออะไร มันเป็นอย่างใด

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเทศน์ธรรมจักรฯ ท่านเทศน์ของท่านเป็นสัจจะ ความจริง นี่ความจริงที่มีอยู่ๆ มีอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าใครรู้จริง รู้จริงเข้าไปตามความเป็นจริง ความจริงมัน เกิดขึ้นแล้ว เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นกับใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นพิจารณาของเราถึงที่สุด เวลามันขาด ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ สิ่งทีเวลามันขาดออกไป เป็นอกุศลธรรมๆ ใครเป็นผู้รู้ ใครเป็นผู้เห็นล่ะ

พิจารณากายเวลามันแยกออกไป กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกออกหมด แล้วจิตมันรวมลง เวลาเป็นสัมมาสมาธิ สมาธิมันก็รวมลงอยู่แล้ว แล้วจิตออกมาพิจารณาของมัน พอพิจารณา มันเห็นโทษของมัน พอเห็นโทษของมัน มันปล่อยของมัน ปล่อยแล้วปล่อยเล่า เป็นต ทั้งคปทาน เวลามันสมุจเฉทปทาน นี่ความจริงที่มันมีอยู่แล้วๆ

สังขารมีอยู่แล้ว พระศรีอริยเมตไตรยก็จะมาตรัสรู้สังขารอันนี้ สิ่งที่มีอยู่แล้วมันมีอยู่ แล้วด้วยอริยสัจ ด้วยความจริงอันนี้ ถ้าเราทำความเป็นจริงขึ้นมา นี่ ความจริงมันจะเกิดขึ้นกับสมถกรรม

รมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ฐานที่ตั้ง เพราะฐานที่นี้มันเป็นคนกระทำ เวลามันสำรอก มันสำรอก ออกไปจากฐานนี้ มันคายออกไปจากฐานนี้ แล้วพอกายออกไปแล้วมันปล่อย มันเบาลง มันก็กาย เป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วมันรวมลง มันปล่อย

นี่ไง ใครเป็นคนปล่อย ใครเป็นคนรู้ว่าปล่อย ยถาภูตํ เกิดญาณทัสสนะ เกิดอย่างไร มัน ปล่อยอย่างไร แล้วมันเกิดญาณทัสสนะที่รู้ว่าปล่อย รู้ว่าปล่อยอย่างไร ถ้ามันปล่อยตามความเป็นจริง เห็นไหม ความจริงจะเกิดขึ้นกับใจดวงนี้ ไม่ใช่ความจริงที่มันหายไป หายไปแล้วไม่เห็น แล้ว พยายามค้นคว้า พยายามตะครุบกัน ตะครุบก็ตะครุบมาไม่ได้

แล้วถ้าปฏิบัติพอเป็นพิธีนะ ปฏิบัติพอเป็นพิธีเท่านั้น พอเป็นพิธี เป็นการสร้างภาพ สร้าง ภาพ มันไม่ได้ทำความเป็นจริงใจ แต่เราเป็นคนที่มีอำนาจวาสนา เราทำความเป็นจริงนะ เวลาจิตเรามี ศรัทธามีความเชื่อ ถ้าฟังแล้วมันก็เข้าใจ ฟังแล้วมันจะค้นคว้า มันพยายามจะประพฤติกปฏิบัติขึ้นมา ให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าวันใดจิตเรามันเสื่อม จิตเรามันท้อแท้ ถ้าจิตมันเสื่อม จิตมันท้อแท้นะ ตัวเองมันก็รักษา ตัวเองไม่ได้อยู่แล้ว แล้วถ้าไปฟังการชี้หน้าที่จะให้เหลวไหล มันจะเหลวไหลไปตาม เราอย่าคิดว่า ถ้าจิตของเรานั้นคงแล้วเราจะมั่นคงอย่างนี้ตลอดไป กิเลสมีอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด แล้วกิเลสอย่างละเอียดมันเผาผลาญในใจทั้งนั้นนะ

เวลาไฟไหม้กองแกลบ สิ่งที่ไฟไหม้กองแกลบมันสุมอยู่อย่างนั้นนะ สิ่งของมันสุม เวลามัน คายตัวออกมา นะ มันยิ่งน่ากลัวมาก ไฟสุมขอนมันสุมขอนมันอย่างนั้น ถ้ามีเชื้อไฟขึ้นมา มันจะ ลูกไฟไหม้ลามป่าไปหมดเลย สิ่งที่เราเข้าไป “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วย อุปกิเลส” สิ่งที่เราเห็นว่ามันเป็นของเล็กน้อยๆ มันไฟสุมขอน

คุณนะ คนดีทำความดีได้ง่าย ทำความชั่วได้ยาก แล้วทำความดีตลอดไป คนชั่ว คนชั่ว มันทำลายทุกๆ อย่างนะ มันทำลาย มันทำลายทั้งหัวใจของตัวเอง แล้วมันทำลายสัตว์โลกไปหมด เลย สิ่งของมันไฟสุมขอน พอมันได้เชื้อ มันลุกลาม ลุกลามแล้วมันจะเผาทำลายกันไปทั้งนั้นเลย ฉะนั้น หัวใจของเราไว้ใจไม่ได้ ถ้าไว้ใจไม่ได้นะ ถ้ามันมีสติมีปัญญา เราต้องรีบชวนขวย ทำปฏิบัติธรรม

ขึ้นมา ปฏิบัติธรรมขึ้นมาให้เห็นจริง ความเห็นจริงนั้น ให้จิตมันได้สัมผัส ให้จิตมันได้เห็น ความจริงเป็นแบบนี้ ความผิดพลาด ความเลวร้ายเป็นแบบนี้ ถ้าจิตมันเห็นจริง มันจะเทียบเคียงได้ ถ้าเทียบเคียงได้ อย่างน้อยมันก็ไม่ไหลไป ฉะนั้น ถ้าเราว่า จิตใจเราเข้มแข็ง จิตเราเชื่อมั่นของเรา

จิตมันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ เวลามันร้าย มันร้ายไม่มีใครเท่า เวลามันดี มันดีของมันตลอด มันดีจนตกใจว่ามันดีได้ขนาดนั้น แต่มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ings ที่มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เราถึงเชื่อไม่ได้

ฉะนั้น เวลาภาคปริยัติ จะต้องเชื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นที่พึ่งของเรา สัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของจริง แล้วมันคง ถ้าเราเกาะตรงนั้นไว้ ศึกษาไว้เป็นภาคปริยัติ นั้นเป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าเราปฏิบัติ มันแยกแล้ว

เวลาเราปฏิบัติ เวลาปฏิบัตินี้ภาคการผลิตๆ ถ้ามันภาคการผลิต พอภาคการผลิตปฏิบัติไปแล้ว ถ้ามันได้ผล ถ้าปฏิบัติแล้วมีความสุข ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันมีความสุข สิ่งนี้มันเป็นการยืนยันว่าเราปฏิบัติแล้วถูกต้อง

ถ้าเราปฏิบัติแล้วทำไมมันไม่สงบล่ะ ทำไมมันไม่สงบ ถ้ามันไม่สงบ ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อ เราก็ต้องแก้ไข เราแก้ไขของเรา ถ้าไม่สงบ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ อย่างที่ว่าถ้ามันสงบแล้ว มันไม่เห็นกาย เราก็ใช้ปัญญาพิจารณากายโดยปัญญาไป ถ้าเราใช้ปัญญาเข้าไป มันจะเข้าไปที่ว่าทำไมมันไม่สงบ ถ้าเราใช้ปัญญาของเรา มันแยกแยะของเรา เหมือนของที่มันสกปรก เราหมั่นชำระล้างทำความสะอาด มันต้องสะอาดเข้าสักวันหนึ่ง มันต้องสะอาดเข้าสักวันหนึ่ง เห็นไหม คำว่า “สะอาด” ถ้าสะอาดมันก็สะอาดตามความเป็นจริงใช่ไหม ถ้าของมันสกปรก เราชำระล้าง ชำระล้างด้วยความยากมาก แล้วเราทำให้มันสกปรกมากขึ้น สกปรกจนไม่เห็นสิ่งใดเลย สกปรกจนไม่มีความขาวสะอาดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเวลาเราหลงใจ เวลาปฏิบัติแล้วเราปฏิบัติไม่ได้ ปฏิบัติแล้วทำไมสงบไม่ได้ แล้วเราก็ปล่อยปละละเลย แล้วเราก็พยายามจะเอาแต่ความง่าย เอาแต่ความมั่งง่าย มันจะทำให้จิตใจของเรายิ่งสกปรกมากขึ้น สกปรกมากขึ้น

แต่ถ้าเราทำไม่ได้ๆ จิตใจมันสกปรก ทำไมเราทำไม่ได้ ถ้าทำไม่ได้ ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราพยายามทำของเราๆ ถ้าความสกปรกนั้น ถึงเวลาเราชำระล้างด้วยความตั้งใจ ความตั้งใจ มันต้องสะอาดได้ ถ้ามันสะอาดได้ มันก็สงบได้ไง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจเราไม่สงบ เราก็ต้องค้นคว้าของเรา หาโอกาสของเรา

ในการปฏิบัตินะ เราปฏิบัติที่หัวใจ ฉะนั้น สิ่งที่เราทรمانร่างกายๆ เพราะจิตใจนี้อาศัยร่างกายนี้อยู่ เราทรมานนะ อดนอนผ่อนอาหารนี้ทรมานร่างกาย ทรมานมัน เพราะถ้าไม่ทรมานมัน ก็เลสมันจะมีกำลัง ถ้าเราทรมานเรา เท่ากับเราทรมานกิเลส ถ้าเราทรมานกิเลสแล้ว เวลาเราปฏิบัติของเรา เราต้องมีสติปัญญา รักษาคุณแลใจของเรา ถ้ารักษาคุณแลใจของเรา เราจะพยายามทำให้จิตใจของเราพัฒนาขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน จากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม แล้วภาคบริการนี้เกิดขึ้นมาจริง

ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เห็นใหม่ เรียนปรียัติต้องเรียน ปรียัติต้องเรียนมา เราค้นคว้ามา เพราะเราสงสัย เราต้องค้นคว้าของเรา ถ้าค้นคว้าของเรา ถ้าเราเป็นพระปฏิบัติ เราศึกษา ศึกษาจากประวัติครูบาอาจารย์ ศึกษาจากครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่า การ เพราะประสบการณ์ของท่าน เอาความจริงอันนั้น นี่ปรียัติ เราปฏิบัติ เราปฏิบัติให้ได้ ทำของเราให้ได้ ถ้าเราทำของเราให้ได้นะ

ครูบาอาจารย์ท่านเป็นใคร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบอก “ทุกดวงใจว่าแห้วๆ” แล้วทุกดวงใจว่าแห้ว ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาๆ ดวงใจของท่านก็เป็นแบบนั้น ทำไมท่านทำให้จิตใจของท่านให้มันคงขึ้นมาได้ละ “ทุกดวงใจว่าแห้ว” แต่ถ้ามีสังขธรรมเกิดขึ้นมาในใจแล้วมันจะไม่ว่าแห้ว ถ้ามันไม่ว่าแห้ว เรามีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด ธรรมจะเกิดกับเรา ที่เราแสวงหา แสวงหาธรรมกันนี้ ทำเพื่อหัวใจของเรา ถ้าเราได้ธรรมขึ้นมาแล้ว เราจะพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอน จากภาคปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้ามีภาคปฏิเวธธรรม อธิศีล

ศีลเกิดจากการบำรุงรักษา แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว อธิศีล คงที่ เพราะอธิศีล มันไม่มีเจตนา ไม่มีสิ่งใดๆ การกระทำจากใจดวงนั้นเลย ธรรมดาๆ สิ่งที่เป็นธรรมดา สติวินัย ศีลเป็นอธิศีล มันไม่มีความต่างพร้อย มันเป็นความจริงของมัน

แต่ถ้าเรายังปฏิบัติ ยังลุ่มลุกคลุกคลาน ศีลเราก็ต้องระวัง ทุกอย่างต้องระวัง เพราะถ้าเกิดมัน ผิดพลาดไป มันผิดพลาดไปในการปฏิบัติขึ้นมา มันมีเวรมีกรรมแล้ว ถ้ามีเวรมีกรรมนะ ศีล ถ้าผิด ศีล โดยที่ปลงอาบัติก็ได้ ศีลที่โดยวินัยกรรมก็ได้ ถ้าทำอย่างนั้นให้เสร็จสิ้นขึ้นมา เพื่อเกิด ความปฏิบัติของเราให้ผ่องแผ้ว

คุณแลใจ เรามาประพฤติปฏิบัติเพื่อค้นหาความจริง ความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ามีหนึ่งเดียว แล้วความจริงอันนี้ไม่ลุ่มหน้าปะจุมุก ไม่ลุ่มหน้าปะจุมุก จริงทุกๆ สิ่ง จริงกับ ทุกๆ เรื่อง แต่ถ้าไม่เป็นความจริง ความจริงที่หายไป ถ้าความจริงที่มันหายไป จิตใจนี้ว่าแห้ว จิตใจ เร่ร้อน ถ้าจิตใจเร่ร้อนนะ อาศัยเกาะใคร

ถ้าไปเกาะสิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านเป็นธรรม เรายังพออาศัยเกาะเป็นที่พึ่งที่อาศัยได้ แต่ถ้า ไปเกาะสิ่งที่ไม่เป็นธรรมนะ จิตใจเราก็เร่ร้อน ไปเห็นครูบาอาจารย์ท่านอย่างนั้น มันพอใจใจ จิตใจที่เร่ร้อนไปเจอครูบาอาจารย์ที่เร่ร้อน มันเข้ากันโดยธาตุ มันชอบใจ แล้วมันชอบใจนะ ยิ่ง ไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ ถ้าไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ เพราะเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์นะ เรา รักษาคุณแลใจของเรา

ธรรม ศีลจะรู้ได้ต่อเมื่อเราอยู่ด้วยกัน ธรรม จะรู้ได้ต่อเมื่อครูบาอาจารย์แสดงธรรม ธรรมที่แสดงออกมาจริงหรือเท็จ เราอยู่ด้วยกัน เราจะเห็นกัน เพื่อประโยชน์กับการปฏิบัติของเรา เอวัง